

Erfgoed Gelderland

Jaarverslag 2017 *stichting*

Stichting Erfgoed Gelderland

Westervoortsedijk 67-D

6827AT Arnhem

Tel. 026-3521690

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1. AANBIEDING	3
<i>Statutaire doelstelling.....</i>	<i>3</i>
2. JAARVERSLAG RAAD VAN BESTUUR.....	4
3. JAARVERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	9
4. FINANCIËEL RESULTAAT	11
5. VASTSTELLING EN GOEDKEURING	12
6. JAARREKENING	13
<i>Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming).....</i>	<i>13</i>
<i>Staat van baten en lasten 2017</i>	<i>14</i>
<i>Toelichting</i>	<i>15</i>
<i>Toelichting balans.....</i>	<i>16</i>
<i>Toelichting staat van baten en lasten.....</i>	<i>17</i>
<i>Wet Normering Topinkomens (WNT)</i>	<i>19</i>
7. RISICOPARAGRAAF	20
8. OVERIGE GEGEVENS.....	20
<i>Resultaatbestemming.....</i>	<i>20</i>
<i>Controleverklaring accountant</i>	<i>21</i>
<i>BIJLAGE 1: Verantwoording doelen en uren</i>	<i>22</i>
<i>BIJLAGE 2 : Verdeling resultaat.....</i>	<i>23</i>
<i>BIJLAGE 3: Projectenoverzicht.....</i>	<i>24</i>
<i>BIJLAGE 4: Nevenfuncties.....</i>	<i>25</i>
<i>BIJLAGE 5: Ieders Museum Gelderland 2017</i>	<i>26</i>
<i>BIJLAGE 6: Erfgoedparticipatie</i>	<i>30</i>
1. <i>Publieksarcheologie</i>	<i>30</i>
2. <i>mijnGelderland cultuuragenda</i>	<i>30</i>
<i>BIJLAGE 7: WO2GLD.....</i>	<i>31</i>
<i>BIJLAGE 8: RheijnLand.Xperiences</i>	<i>32</i>
<i>BIJLAGE 9: netwerkbijeenkomsten 2017.....</i>	<i>33</i>

1. AANBIEDING

Voor u ligt de Jaarverslag 2017 van de Stichting Erfgoed Gelderland te Arnhem.

Naast een jaarverslag van de Raad van Bestuur en Raad van Toezicht, bevat deze ook de jaarrekening welke bestaat uit een balans per 31 december en een staat van baten en lasten over de periode 1 januari tot en met 31 december, beide voorzien van specificaties en toelichtingen.

Statutaire doelstelling

De stichting heeft ten doel:

- a. Het ondersteunen en stimuleren van musea, historische verenigingen, volksculturele instellingen en aanverwante organisaties;
- b. Het adviseren van de onder a. genoemde instellingen en organisaties, alsmede overheidsinstanties, een en ander ten einde gestalte te geven aan de steunfunctie, als bedoeld in het besluit van Provinciale Staten van Gelderland van 7 oktober 1987 (K. nummer 352);
- c. Het bevorderen van de regionale geschiedbeoefening in Gelderland.

De stichting beoogt haar doel onder meer te bereiken door:

- a. De advisering en deskundigheidsbevordering ten behoeve van musea, historische verenigingen, volksculturele instellingen en aanverwante organisaties;
- b. Stimulering van onderlinge contacten tussen musea, historische verenigingen, volksculturele instellingen en aanverwante organisaties;
- c. Ontwikkeling van projecten in het belang van musea, historische verenigingen, volksculturele instellingen en aanverwante organisaties;
- d. Werkzaam te zijn op de taakvelden bedrijfsvoering, documentatie en registratie, behoud en beheer, publiek en presentatie, onderzoek, marketing en public relations;
- e. Bemiddeling bij en bevordering van de uitvoering van restauraties;
- f. Bevordering van kwaliteitszorg, veiligheidszorg, educatie, geschiedbeoefening en immaterieel erfgoed bij de onder a. genoemde instellingen;
- g. Bemiddeling bij de inrichting en het beheer van depots ter bewaring en verzorging van museumvoorwerpen en bouwfragmenten;
- h. Zo nodig verwerving en vervreemding van museumvoorwerpen en bouwfragmenten;
- i. Verhuur en verkoop van materialen ter ondersteuning van musea, historische verenigingen, volksculturele instellingen en aanverwante organisaties;
- j. Het uitgeven van publicaties en periodieken
- k. Andere wettige activiteiten, die het doel van de stichting kunnen dienen; en voorts al hetgeen hiermee rechtstreeks of zijdeling verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de meest ruime zin van het woord.

Inschrijving Kamer van Koophandel

Kamer van Koophandel te Arnhem onder nummer 09141946.

Governance code Cultuur

Erfgoed Gelderland volgt de Governance Code Cultuur. Deze is in 2016 en 2017 puntsgewijs in de vergaderingen van de Raad van Toezicht besproken.

Organisatie/Personeel

Erfgoed Gelderland heeft een Raad van Toezicht-model. De RvT bestond in 2017 uit drie leden, de Raad van Bestuur uit twee personen.

De omvang van de personeelsformatie bedroeg op 31 december 2017, 15,78 fte (2015: 12,88 fte).

Wij vinden het belangrijk om open te staan voor ideeën van jongeren, daarom voert Erfgoed Gelderland een actief stagebeleid. In 2017 hebben in totaal zeven studenten stage gelopen, zij waren afkomstig van HBO of universiteit.

2. JAARVERSLAG RAAD VAN BESTUUR

De stichting Erfgoed Gelderland is het kenniscentrum voor erfgoedorganisaties in Gelderland.

Erfgoed Gelderland bevordert de zorg voor en toegankelijkheid van het Gelderse materiële en immateriële erfgoed en versterkt de kwaliteit en de professionaliteit van de erfgoedsector. De medewerkers zetten hun kennis en kunde erfgoedbreed in door samenhang en samenwerking tussen musea, historische verenigingen, volksculturele instellingen en overige erfgoedorganisaties te genereren en te faciliteren. Er worden *cross-overs* tot stand gebracht, bijvoorbeeld met instellingen op het gebied van toerisme en over de grens in het kader van de Euregio.

Al ruim 60 jaar, sinds 1957, zorgt Erfgoed Gelderland voor dynamiek en innovatie in de erfgoedsector, op grond van draagvlak en continuïteit. Op 9 december 2017 is in fort Lent het 60-jarig bestaan van de stichting gevierd, onder andere door het presenteren van een pop-up museum met (replica's van) topstukken uit ruim dertig Gelderse erfgoedorganisaties.

Erfgoed Gelderland heeft een bijzondere relatie met een viertal partijen:

- De provincie Gelderland, die Erfgoed Gelderland in de beleidsnota Cultuur en Erfgoed 2017-2020 bestempelt als horend bij de 'Gelderse basis' en waarvan een boekjaarsubsidie wordt ontvangen;
- Het Gelders Archief, waarbij de stichting een deel van de bedrijfsvoering heeft ondergebracht en waarvan zij haar kantoorruimte huurt;
- De coöperatie Erfgoed Gelderland, waarin het grootste en belangrijkste deel van de Gelderse erfgoedorganisaties (175) – en daarmee het grootste deel van de primaire doelgroep – is vertegenwoordigd;
- Cultuurmij Oost, waarmee de stichting samenwerkt op het gebied van erfgoededucatie en in de VOF CultuurCollege, het gezamenlijke scholingshuis met een aantrekkelijk cursusaanbod.

2.1 Realisatie doelen 2017

Er zijn in 2017 meer uren besteed aan de uitvoering van onderstaande doelen dan begroot. Dit komt doordat projecten met een lange aanlooptijd soms onverwacht van start gaan en om die reden niet in de jaarbegroting zijn meegenomen. Met name de projecten Publieksarcheologie, Rijnland.Xperiences en WO2GLD waren niet begroot, maar voor deze projecten zijn wel medewerkers aangenomen en andere medewerkers zijn bij de uitvoering betrokken.

In bijlage 1 is te zien dat er 4593 uur meer is gerealiseerd dan begroot. Hieronder worden de grootste afwijkingen toegelicht.

1. Stimuleren van innovatie en kennis binnen het erfgoedveld

a. Leggen van (nieuwe) verbanden tussen erfgoed en samenleving:

- **Ieders Museum**, met het project Ieders museum wil Erfgoed Gelderland samen met de musea inzetten op het kwantitatief en kwalitatief uitbouwen van het bezoek van drie nieuwe publieksgroepen: *zorgvragers, nieuwkomers en onbekende burens* (bijlage 5);
- Voeren van **uiteenlopende gesprekken** en activiteiten met mogelijke nieuwe samenwerkingspartners, inspelen op trends en zo mogelijk toepassen op het eigen werkveld. Het is de actieve werkhouding van de medewerkers waarbij oren en ogen altijd open zijn om relevante samenwerking en innovatie op te pikken. Sommige inspanningen lopen op niets uit, andere leiden mogelijk tot een project, zoals bijvoorbeeld Gelders Kookboek, Slavernijverleden, watererfgoed of Cultural Governance.

Aan deze doelstelling zijn iets minder uren besteed dan begroot; een deel van de vernieuwing werd ondergebracht in al bestaande projecten. (begroot aantal uren 2405, gerealiseerd 2220 uren)

b. Gebruiken van nieuwe technologische middelen om het erfgoed te ontsluiten en openbaar te maken:

- **mijnGelderland**. Er is een onderzoek uitgevoerd dat heeft geresulteerd in een visiestuk rond de technologie, communicatie en inhoudelijke kwaliteit van mijnGelderland. Er is al een aantal aanpassingen gedaan, het verbetertraject loopt door in 2018. Het aantal unieke bezoekers aan de website was 170.000 (150.000 in 2016). Vanuit het extra budget Erfgoedparticipatie (cultuuragenda) heeft de website een extra impuls gekregen (zie bijlage 6);
- **Collectie Gelderland**. Ook voor CollectieGelderland was het een jaar van ontwikkelen en vooruitkijken naar een vernieuwde website waar meer gebruik wordt gemaakt van open data. In het najaar van 2017 zegde de provincie Gelderland een ruim budget toe om de website en database in komende jaren te herzien om de Gelderse erfgoedobjecten nog beter beschikbaar te maken en breder te kunnen verspreiden. Hiermee wordt in 2018 gestart. Erfgoed Gelderland is landelijk gezien een van de voorlopers wat betreft ondersteuning bij digitalisering en gebruiken van open data. 50 organisaties tonen hun 700.000 collectiestukken op de website, die is bezocht door 235.000 mensen;
- **Wikipedian in Residence**, In 2017 werkte Erfgoed Gelderland aan het beschikbaar maken van Gelders erfgoed via Wikipedia. De Wikipedian in Residence bezocht 7 instellingen om te leren zelfstandig hun materiaal beschikbaar te maken via de verschillende platforms van Wikipedia. Daarnaast werden er 7 bijeenkomsten georganiseerd waarbij deelnemers aan het project kennis opdeden over open data, Wikidata en het monitoren van collecties op de Wiki-platforms. Het project werd afgesloten met een goedbezocht symposium 'Wikimedia & erfgoed'. Daarnaast werd er een handleiding gepubliceerd waarmee medewerkers van erfgoedinstellingen aan de slag kunnen met het delen van hun collecties via Wikipedia. In totaal werden er bijna 400 Gelderse voorwerpen toegevoegd aan Wikimedia Commons en verschenen er 131 artikelen over Gelderland op Wikipedia;

- Ontwikkeling van de kennis over **analytics en big data**, dankzij de in de zomer van 2017 toegekende Google Grants. Dankzij deze door Google gratis aangeboden advertenties, met een waarde van maximaal \$10.000 per maand, worden zowel mijnGelderland als CollectieGelderland beter gevonden;
- **Publieksbereik Archeologie**. Sinds mei is er een publieksarcheoloog in dienst. Hij heeft zich in dit eerste ruime half jaar bezig gehouden met het opzetten van het Gelderse netwerk archeologie, de Nationale Archeologie Dagen en de ontwikkeling van Gelderse archeohotspots. Er was contact met musea over hun archeologische presentaties en de ontwikkeling daarvan. Aan de eerste Nationale Archeologiedagen in Gelderland deden 20 verschillende locaties mee, waar 33 betrokken partijen in totaal 40 verschillende activiteiten organiseerden. Er kwamen ca. 12.000 bezoekers op af (bijlage 6 erfgoedparticipatie);
- EG participeerde in de landelijke stichting **Romeinse Limes Nederland (RLN)**, gericht op publieksbereik van de voormalige romeinse rijksgrens in Nederland. De stichting is een samenwerkingsverband van organisaties uit de provincies waar de *limes* doorheen loopt, waaronder Gelderland. De directeur van Erfgoed Gelderland was in 2017 voorzitter van RLN;
- Na een voorbereidingstijd van ruim twee jaar is de Interreg-subsidie toegekend voor **RheijnLand.Xperiences**. Erfgoed Gelderland is leadpartner. Daarnaast wordt er deelgenomen door vier Gelderse musea en vier musea uit de Niederrhein-streek, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en de Hochschule Rhein-Waal, regionaal bureau voor toerisme RBT KAN en Niederrhein Tourismus. Op basis van storytelling en met inzet van de collecties van de musea ontwikkelen de hogescholen app's en games waarmee het verhaal van de grensregio wordt verteld op een manier die de musea met elkaar verbindt. Het project heeft een looptijd tot begin 2020. De eigen bijdrage voor het ontvangen van deze Euregiosubsidie, 25%, is ingezet als uren uit de boekjaarsubsidie (bijlage 8).

Aan deze doelstelling zijn meer uren besteed dan aanvankelijk begroot; alle projecten hebben een grote ontwikkeling doorgemaakt, voor Publieksarcheologie en Rheijnland.Xperiences zijn extra medewerkers aangenomen (begroot 4175, gerealiseerd 6083).

2. Bevorderen van de samenwerking van het erfgoedveld onderling en met andere sectoren

a. Versterken van de samenwerking en van het netwerk van de Gelderse erfgoedsector:

- het succesvolle project met de **HAN Hogeschool**, afdelingen communicatie en multimedia design. Twee maal per jaar gaan twee groepen van circa 20 studenten aan de slag met concrete opdrachten van erfgoedorganisaties voor het maken van een app, een publiekstoepassing of een route. Bij de indrukwekkende presentaties zijn de opdrachtgevers aanwezig. Dit zorgt voor een inspirerende ontmoeting tussen erfgoed en studenten;
- Voor de viering van het **60-jarige jubileum** op 9 december in Fort Lent te Nijmegen werd het plan opgevat om een **Pop-up museum** in te richten. Aan de oproep werd door ruim dertig erfgoedorganisaties gehoor gegeven. 's Morgens was het pop-up museum toegankelijk voor iedereen tijdens de *Gelredag*, het radioprogramma van Omroep Gelderland. Het succes was een goede opsteker voor het netwerk;
- Tijdens het jubileum werden de eerste twee **gouden Gelderse Rozen** uitgereikt. De juryprijs ging naar de interactieve studiezaalwand van het Regionaal Archief Rivierenland in Tiel en de publieksprijs ging naar de restauratie van Villa Hartenstein in Oosterbeek (Airborne museum);
- **WO2GLD** is een samenwerkingsproject vanuit de Radboud Universiteit, Erfgoed Gelderland en RBT-KAN waarbij wordt samengewerkt met circa 60 verschillende organisaties die zich

bezighouden met de Tweede Wereldoorlog. Doelstellingen zijn samenwerking, samenhang en inhoudelijke kwaliteit. De coördinator van WO2GLD is ondergebracht bij Erfgoed Gelderland. Hierdoor kan gebruik worden gemaakt van het netwerk van Erfgoed Gelderland ten behoeve van dit project (bijlage 7).

Aan deze doelstelling zijn fors meer uren besteed dan begroot. De reden hiervoor is met name de organisatie van het pop-up museum en van de Gouden Gelderse Roos, twee initiatieven die pas in het voorjaar van 2017 vorm kregen. Daarnaast waren de uren voor de coördinator van WO2GLD niet meegenomen in de begroting voor 2017 (begroot 2245, gerealiseerd 3381).

b. Ondersteunen en stimuleren van professionalisering:

- **Scholing**, hiervoor wordt samengewerkt met CultuurCollege, de VOF die samen met Cultuurmij Oost is opgericht. De eigen medewerkers ontwikkelen scholing of voeren een pilot uit. Voor terugkerende scholing en training worden docenten extern aangetrokken. Er werden in totaal vijf succesvolle trainingen vanuit Erfgoed Gelderland geïnitieerd:
 - Vrijwilligersmanagement;
 - Collectiewacht: beheer en behoud;
 - Adlib Museumsoftware;
 - Een Tentoonstelling maken;
 - Van Rondleiden naar Begeleiden;
- **Collectiewacht en advies preventieve conservering**, de medewerkers kregen 31 uiteenlopende vragen over beheer en behoud van collecties en het tegengaan van verval door invloeden van licht en klimaat. Er zijn in 2017 drie collectiescans in Gelderland uitgevoerd. Naast de scholing via CultuurCollege zijn er ook vier in company-trainingen gerealiseerd;
- **Erfgoededucatie**, dankzij de website Reizen in de Tijd en de daarbij ontwikkelde werkwijze is er een format ontstaan dat door uiteenlopende erfgoedinstellingen gebruikt kan worden om lessen voor het basisonderwijs aan te bieden. De website is afgelopen jaar verbeterd om het gebruiksgemak voor leerkrachten te vergroten. Er zijn zowel trainingen gegeven voor leerkrachten als voor de begeleiders van de schoolklassen op erfgoedlocaties. Beide trainingen werden door de doelgroepen enorm gewaardeerd. Steeds meer erfgoedorganisaties willen hun educatie structureel borgen met behulp van Erfgoed Gelderland en de website Reizen in de Tijd;
- **Landelijk netwerk**, er is een nauw contact met het landelijke netwerk OPEN (Overleg Provinciale Erfgoedhuizen Nederland) en LCM (Landelijk Contact Museumconsulenten). Door de kennisuitwisseling die hier plaatsvindt blijft de aansluiting met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Museumvereniging optimaal. Ook was EG betrokken bij de landelijke voorbereiding van het **Europese Jaar van het Cultureel Erfgoed**. Hierdoor zal Gelders erfgoed als onderdeel van internationale samenwerkingsprojecten in 2018 buitenlandse aandacht krijgen.

(begroot 3444, gerealiseerd 3676)

c. Kennis delen over erfgoedbeheer en erfgoedcollecties:

- **Advisering**, Erfgoed Gelderland reageert op uiteenlopende vragen uit het werkveld. 76 organisaties hebben in 2017 een specifieke adviesvraag bij ons neergelegd. Daarnaast worden er gedurende projecten ook altijd tussentijds veel adviesvragen beantwoord. De meest complexe adviesvragen gaan over digitalisering, preventieve conservering en het

inzetten van nieuwe media ten behoeve van de publieksbegeleiding. Vragen over vergrijzing van bestuur en medewerkers hebben geleid tot het ontwikkelen van nieuwe plannen rondom Cultural Governance, die in 2018 worden opgepakt. Er komen ook veel vragen binnen over financiering van verbouwingen en fondswerving voor exposities en activiteiten.

- **Erfgoedmonitor**, hier is in 2017 door ziekte minder tijd aan besteed dan begroot. Er is landelijk overleg geweest met RCE en Museumvereniging om te komen tot een gezamenlijke dataverzameling.

(begroot 1720, gerealiseerd 1976)

d. Gezamenlijke promotie van het erfgoedveld:

- **Verhaal van Gelderland**, in de zomer van 2017 kwam er een extra verzoek van de provincie om een onderzoek uit te voeren naar de wijze waarop de geschiedenis van Gelderland toegankelijk kan worden gemaakt voor verschillende groepen in de samenleving. Een bijzonder leuke opdracht, waarvan de resultaten op 10 maart 2018 worden gepresenteerd aan gedeputeerde Josan Meijers.
- **Erfgoedfestival Over Grenzen van Gelderland**, 2017 was het jaar van fondswerving en voorbereiding van het festival dat in de periode mei-juli 2018 zal plaatsvinden. De fondswerving nam meer tijd in beslag dan begroot, maar bepaalde werkzaamheden zijn wel uitgevoerd om de voortgang niet te vertragen. Er zijn twee inspiratiebijeenkomsten in het voorjaar en een kick off-bijeenkomst in het najaar georganiseerd. Daarnaast is de hele communicatie van het festival in de steigers gezet, zodat de publiekscommunicatie eind januari 2018 van start kon gaan. Een groot deel van de gerealiseerde uren is om die reden vanuit de boekjaarsubsidie gemaakt.

Het Verhaal van Gelderland en het Erfgoedfestival zijn verantwoordelijk voor de forse urenoverschrijding op deze doelstelling. De uren voor het Verhaal van Gelderland waren niet begroot voor 2017 en het festival heeft meer uren gekost vanwege het traag op gang komen van de fondswerving. (begroot 810, gerealiseerd 2214).

Netwerkorganisatie

Erfgoed Gelderland wil samenwerking binnen het erfgoedveld en samenwerking van erfgoedorganisaties met overheden en bedrijfsleven stimuleren. Bij vrijwel alle activiteiten en projecten die vanuit Erfgoed Gelderland worden geïnitieerd, is het organiseren van netwerkbijeenkomsten met lezingen, workshops en inspiratie, een belangrijk onderdeel. In 2017 zijn op die manier 51 bijeenkomsten georganiseerd waar in totaal 1562 personen aan hebben deelgenomen (bijlage 9).

3. Interne communicatie en processen optimaliseren

De ondersteuning door de managementassistent heeft vaak betrekking op inhoudelijke projecten of op het organiseren van netwerkbijeenkomsten.

De corporate communicatie van Erfgoed Gelderland heeft in 2017 een duidelijk gezicht gekregen; de website en sociale media zijn actueel en tonen het brede en diverse werkveld van de organisatie.

Twee maal per maand wordt er een teamoverleg gehouden van ca 1,5 uur. Hier vindt onderlinge afstemming plaats en wordt de aanwezige kennis gebundeld.

In 2017 is een nieuw klant-volg-systeem aangeschaft en geïmplementeerd. Juist omdat Erfgoed Gelderland een netwerkorganisatie is, was het nodig een modern en goed toegankelijk systeem te gebruiken, waar alle medewerkers correcties in kunnen aanbrengen.

[begroot 2575, gerealiseerd 2415)

2.2 Extra formatie en inkomsten dankzij opdrachten derden

In 2012 kreeg Erfgoed Gelderland van de provincie de opdracht om structureel een deel van de inkomsten te halen uit opdrachten derden. In 2017 bleek dat er naast de boekjaarsubsidie een groot aantal opdrachten en projecten konden worden uitgevoerd met extra budgetten. Alle projecten die werden uitgevoerd met geld van derden (gemeenten, cultuurfondsen en de Euregio) sluiten qua doelstellingen naadloos aan op de doelstellingen van de organisatie. Er worden geen opdrachten uitgevoerd die niet aansluiten op de missie en visie van Erfgoed Gelderland. Sommige financiers vragen een eigen inbreng als voorwaarde voor financiering. Op die manier is RheiJnLand.Xperiences een combinatie geworden van Euregio met provinciale boekjaarsubsidie.

Dankzij de extra opdrachten zijn drie projectmedewerkers aangenomen en hebben freelancers uit de erfgoedsector opdrachten gekregen. Proces- en projectleiding is bij alle projecten in handen van Erfgoed Gelderland.

In totaal is 17% van de omzet gerealiseerd uit opdrachten derden (zie bijlage 2 en 3).

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur bestond in 2017 uit twee personen:

- Dr. M.F.M. Wingens, algemeen directeur;
- Mw. E. Tonckens, directeur bedrijfsvoering.

De Raad van Bestuur vergaderde twee maal per maand. Hier werd gesproken over de interne organisatieontwikkeling, het personeel, de financiën, de lopende projecten, het Gelderse en landelijke netwerk van partners en relaties en de relatie met de provincie.

3. JAARVERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht is per 01-01-2016 een personele unie van de RvT van de coöperatie Erfgoed Gelderland en van de RvT van de stichting Erfgoed Gelderland. De verslaglegging van beide vergaderingen zijn gescheiden.

De Raad van Toezicht bestond in 2017 uit drie personen:

- Dhr. F. Baron van Verschuer (voorzitter);
- Mw. mr. S.A.B.D. Gosselt;
- Dhr. D. Chargois.

Onderwerpen waarover in 2017 door de Raad van Toezicht besluiten zijn genomen:

- Goedkeuring begroting en jaarverslag;
- Goedkeuring werkplan en meerjarenplan;
- Governance Code Cultuur;

- Evalueren van het eigen functioneren;
- Kwestie Europees subsidietraject;
- Reglement directie;
- Plan personeel en organisatie;
- Terug- en vooruitkijken naar het eigen ondernemerschap;
- Risicobepaling grote projecten;
- Beoordelingsgesprekken met beide leden van de Raad van Bestuur;
- De jaarlijkse gecombineerde vergadering (29 november 2017) van de Raden van Toezicht en besturen van Erfgoed Gelderland en Cultuurmij Oost over de samenwerking. Hoofdonderwerp was de toekomst van VOF CultuurCollege.

In september is er wederom een informatieve bijeenkomst gehouden van de Raad van Toezicht met de nieuwe medewerkers van de stichting, afgesloten met een gezamenlijke lunch. Dit werd door zowel de leden van de RvT als door de nieuwe medewerkers zeer op prijs gesteld.

4. FINANCIËEL RESULTAAT

Erfgoed Gelderland ontvangt subsidie over 2017 van de Provincie Gelderland op grond van het Programma Cultuur en Erfgoed 2017 (PS2016-404-II). De regels van deze subsidie zijn vastgelegd in de Algemene Subsidieverordening Gelderland 2016 en hoofdstuk 1 van de Regels Ruimte voor Gelderland 2016.

Het resultaat 2017 na belasting bedraagt € 32.327 negatief. Het eigen vermogen ultimo 2017 bedraagt € 243.762.

Arnhem, 8 maart 2018

dr. M.F.M. Wingens, Algemeen directeur

Mw. E. Tonckens, Directeur bedrijfsvoering

5. VASTSTELLING EN GOEDKEURING

De Jaarrekening 2017 is gecontroleerd door DVE Accountants te Arnhem. De door dit kantoor afgegeven accountantsverklaring is bij deze jaarrekening gevoegd.

De Raad van Toezicht van de stichting Erfgoed Gelderland verklaart hierbij dat zij de Jaarrekening 2017 heeft goedgekeurd.

Arnhem, 8 maart 2018

Dhr. F.J.A. Baron van Verschuer
voorzitter

Mw. Mr. S.A.B.D. Gosselt

Dhr. D. Chargois

De Raad van Bestuur van de stichting Erfgoed Gelderland verklaart hierbij dat de Jaarrekening 2017 is vastgesteld.

Arnhem, 28 februari 2018

Dr. M.F.M. Wingens
Algemeen directeur

Mw. E. Tonckens
Directeur bedrijfsvoering

6. JAARREKENING

Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
<u>Vaste activa</u>		
Financiële vaste activa		
Deelneming Cultuur College V.O.F. (1)	15.184	184
<u>Vlottende activa</u>		
Debiteuren*	53.988	55.831
Vordering op Cultuurmij Oost		-
Vordering op Coöperatie Erfgoed Gelderland (2)	9.827	54.226
Vordering Stg.Versterking Herinnering WO2 Gld.	0	20.818
Overige vorderingen en transitoria (3)	143	659
Omzetbelasting	1.968	27.996
Liquide middelen*	380.946	776.830
	<hr/>	<hr/>
	446.872	936.360
	<hr/>	<hr/>
Totaal activa	462.056	936.544
PASSIVA		
<u>Eigen vermogen</u>		
Algemene reserve (4)	178.633	190.811
Egalisatiereserve Provincie Gelderland (5)	65.130	85.278
	<hr/>	<hr/>
	243.762	276.089
<u>Kortlopende schulden</u>		
Vooruitontvangen subsidie Provincie		106.583
Transitie Cultuurmij Oost		392.844
Crediteuren*	6.834	33.871
Schulden terzake van pensioenen	12.104	8.966
Nog te betalen aan personeel	2.434	6.231
Onderhanden projecten (6)	30.076	36.316
Belastingen en sociale premies (7)	36.544	32.379
Overige schulden en transitoria (8)	130.301	43.265
	<hr/>	<hr/>
	218.293	660.455
	<hr/>	<hr/>
Totaal passiva	462.056	936.544
Solvabiliteit (eigen vermogen / balanstotaal)	53%	29%
Current ratio (vlottende activa / kortlopende schulden)	205%	142%

* zie toelichting , basis voor financiële verslaglegging, hieronder.

Staat van baten en lasten 2017

	Jaarrekening 2017	Begroting 2017	Jaarrekening 2016
	€	€	€
Baten (9)			
Bijdragen subsidie	864.464	856.125	851.866
Opdrachten Provincie	201.368	199.000	
Euregio Project	71.932		
Dienstverlening Coöperatie	52.857	58.000	130.575
Overige opbrengsten	0		35
Totaal baten	1.190.621	1.113.125	982.476
Lasten			
Personeelskosten (10)	-1.136.008	-967.500	-896.523
Huisvestingskosten (11)	-63.809	-70.000	-61.612
ICT-kosten (12)	-15.981	-18.000	-17.732
Organisatiekosten (13)	-36.403	-54.300	-72.415
Dekkingsbijdrage projecten (14)	348.549	185.675	103.898
Financiële baten & lasten	200		772
Totaal lasten	-903.452	-924.125	-943.613
Projecten Provincie Gelderland			
Kosten projecten	-307.318	-199.000	0
Totaal provincie	-307.318	-199.000	0
Bedrijfsresultaat	-20.149	-10.000	38.863
Projecten derden (15)			
Opbrengsten projecten	340.747		271.218
Kosten projecten	-341.525		-267.782
Totaal projecten	-778	0	3.435
Resultaat deelneming (16)	-11.400	10.000	9.372
Resultaat	-32.327	0	51.671
Opbrengsten buiten boekjaarsubsidie	44%	5%	32%

De begroting 2017 is conform goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Toelichting

Basis voor financiële verslaglegging

De jaarrekening 2017 van Stichting Erfgoed Gelderland is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarrekening C1 voor kleine organisaties (RJK C1) 'Kleine organisaties zonder winststreven'.

De jaarrekening is bedoeld ter verantwoording aan de Raad van Toezicht en de Provincie Gelderland en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

- Voor zover niet anders is vermeld zijn de activa en de passiva opgenomen in euro's tegen nominale waarde.
- De deelneming wordt gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode.
- De debiteuren zijn gewaardeerd op nominale waarde rekening houdend met de te verwachte mate van oninbaarheid.
- Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden en worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De liquide middelen staan ter vrije beschikking.
- Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

- Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde en de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De baten worden verantwoord in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd. De lasten worden verantwoord zodra deze voorzienbaar zijn.
- Onderhanden projecten; De gerealiseerde kosten en ontvangen voorschotten op alle onderhanden projecten worden getotaliseerd en het saldo wordt hetzij als actief-, hetzij als passiefpost gepresenteerd. Tijdens de looptijd vindt geen resultaatneming plaats, tenzij sprake is van voorzienbare verliezen. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen projectopbrengsten en projectkosten. Projectopbrengsten zijn de contractueel overeengekomen opbrengsten en vergoedingen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat deze worden gerealiseerd en ze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Projectkosten zijn de direct op het project betrekking hebbende kosten, die in het algemeen aan projectactiviteiten worden toegerekend en toegewezen kunnen worden aan het project, en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.
Indien het waarschijnlijk is dat de totale projectkosten de totale projectopbrengsten overschrijden, dan worden de verwachte verliezen onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt. De voorziening voor het verlies maakt onderdeel uit van de post onderhanden projecten.
- De operationele lasten worden bepaald op historische basis, met inachtneming van de bovengenoemde grondslagen van waardering, en worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.
- Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. De pensioenregelingen zijn verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.
- Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Toelichting balans

1. Deelneming Cultuur College V.O.F.

Samen met de Stichting Cultuurmij Oost (CMO) is op 2-2-2015 deze vennootschap opgericht met als doel: coördinatie en uitvoering van de opleidingen en trainingen op het gebied van kunst, cultuur, erfgoed en educatie. Het resultaat wordt, na renteverrekening over beide kapitalen, als volgt verdeeld: 70% voor CMO en 30% voor Stichting Erfgoed Gelderland. Het betreft de stand ultimo boekjaar van de netto-vermogenswaarde.

	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari	184	1
Saldo van voorziening	-	-9.189
Inbreng werkkapitaal	26.400	-
Resultaat lopend jaar	<u>-11.400</u>	<u>9.372</u>
Stand per 31 december	<u>15.184</u>	<u>184</u>

2. Vordering op Coöperatie Erfgoed Gelderland

In onderlinge rekening-courant worden bedragen bij- en afgeschreven. Het saldo wordt z.s.m. aangezuiverd.

3. Overige vorderingen

Betreft de transitorische posten boekjaar.

Te veel betaalde verzekeringspremie	-	20
Rente te ontvangen	<u>143</u>	<u>639</u>
	<u>143</u>	<u>659</u>

	2017	2016
	€	€
<u>4. Algemene reserve</u>		
Stand per 1 januari	190.811	178.004
Resultaat lopend jaar	<u>-12.178</u>	<u>12.807</u>
Stand per 31 december	<u>178.633</u>	<u>190.811</u>

De Algemene reserve bestaat uit gelden opgebouwd uit resultaten op projecten derden, niet gefinancierd door de Provincie Gelderland.

5. Egalisatiereserve Provincie Gelderland

Stand per 1 januari	85.278	46.415
Resultaat lopend jaar	<u>-20.149</u>	<u>38.863</u>
Stand per 31 december	<u>65.130</u>	<u>85.278</u>

De Egalisatiereserve bestaat uit gelden opgebouwd uit resultaten op projecten van Provincie Gelderland.

6. Onderhanden projecten

Betreft de transitorische posten boekjaar. Voor de specificatie wordt verwezen naar de bijlage 'Projectenoverzicht'.

7. Belastingen en sociale premies

Betreft de transitorische posten boekjaar.

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Loonheffing	36.544	32.379
Omzetbelasting	-	-
	<u>36.544</u>	<u>33.379</u>

8. Overige schulden

Betreft de transitorische posten boekjaar.

Personeelskosten	32.664	518
Organisatiekosten	5.250	9.643
Reservering vakantiegeld/verlofuren	62.477	28.124
Projectkosten	<u>29.910</u>	<u>4.980</u>
	<u>130.301</u>	<u>43.265</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Geen bijzonderheden.

Toelichting staat van baten en lasten

De jaarrekening 2017 sluit af met een negatief resultaat van € 26.209. In de jaarrekening wordt naast de opbrengsten en organisatiekosten een duidelijk onderscheid gemaakt tussen projecten voor de Provincie Gelderland en voor derden. Van de projecten worden zowel de inkomsten als uitgaven in één rubriek bijgehouden om greep te houden op de externe kosten en de projectresultaten (naast de ureninzet van de medewerkers). De opbrengsten, organisatiekosten en resultaten van projecten voor de Provincie Gelderland geven het bedrijfsresultaat, welke binnen de subsidie van de Provincie Gelderland moet worden uitgevoerd. De projecten voor derden dienen kostendekkend te worden uitgevoerd.

9. Baten

Subsidie: deze is opgenomen conform de subsidieverlening van de Provincie Gelderland (nr. 2016-013050 d.d. 14-6-2017). Het Euregio-project bestaat uit het internationale project RijnLand.Xperiences. De dienstverlening Coöperatie betreft de doorbelaste urenbesteding aan projecten van de Coöperatie Erfgoed Gelderland U.A. De overige opbrengsten zijn donaties.

10. Personeelskosten

	2017	2016
	€	€
Salarissen	742.245	637.992
Sociale lasten	110.398	103.776
Pensioenpremies	99.275	77.613
Inhuur personeel	53.171	24.127
Opleidingen	23.176	4.886
Reservering verlofuren	26.500	-
Nabetaling salaris	28.000	-
Overige personeelskosten	<u>53.242</u>	<u>48.128</u>
	<u>1.136.008</u>	<u>896.523</u>

Aantal fte's gemiddeld	14.32	12.95
De overige personeelskosten bestaan uit reiskosten, naheffing ABP ex-werknemers en arbo- en overige kosten.		
De totale personeelskosten, zijn € 164.378 hoger dan begroot als gevolg van uitbreiding (tijdelijke) medewerkers.		

11. Huisvestingskosten

Vanaf 1 augustus 2013 huurt Erfgoed Gelderland volledig geoutilleerde werkplekken bij het Gelders Archief te Arnhem.

12. ICT-kosten

Naast tele- en datacommunicatiekosten bevat deze post ook licenties, kleine aanschaffingen en de kosten voor de eigen website.

13. Organisatiekosten

De overige algemene kosten bestaan uit: Raad van Toezicht, accountant, adviseurs, verzekeringen, verzendkosten, erfgoedmonitor, netwerkbijeenkomsten, communicatie en PR.

Het totaal van de huisvesting-, ICT- en organisatiekosten is € 26.107 lager dan begroot.

14. Dekkingsbijdrage projecten

Betreft de doorbelasting van de uren aan de (inverdien)projecten met derdengelden zoals: Cultuur- en Erfgoedpacten, Fonds Cultuurparticipatie, gemeente Ede, St. WO2GLD. Volgens de Regels Ruimte voor Gelderland 2016 worden hiervoor de individuele kostprijs uurtarieven met een opslag van 20% voor indirecte kosten gehanteerd. De doorbelasting kan als volgt worden gespecificeerd:

	2017	2016
	€	€
Bijdrage erfgoededucatie Cultuurmij Oost	30.000	30.000
CMK deskundigheidsbevordering	22.552	4.175
Erfgoededucatie extra opdrachten	-	26.348
Liemerse Canon	-	9.265
Digitaal Tafelen Ede	18.295	13.370
De Noord-Veluwe in de schijnwerpers	-	12.610
St. Versterking Herinnering WO2 Gelderland	52.432	7.850
Adviestrajecten: Grafheuvels, Putten, Elburg, SOGK	14.370	-
Verhaal van Gelderland	22.304	-
Publieksarcheologie/Cultuuragenda	55.997	-
Ieders Museum	32.413	-
Collectie Gelderland, Wikipedia	34.271	-
Gelderland Herdenkt	3.763	-
RheijnLand.Xperiences	62.152	-
Overige projecten derden	-	280
	<u>348.549</u>	<u>103.898</u>

15. Projecten derden

Het resultaat betreft de in 2017 afgeronde projecten: trainingen, webwinkel, Digitaal Tafelen, Noord-Veluwe in de Schijnwerpers, St WO2GLD, kosten voor het jubileum en de Gelderse Roos-prijs en wat incidentele kleine opdrachten. Voor de specificatie wordt verwezen naar bijlage 3.

16. Resultaat deelneming

Het aandeel in het boekjaarresultaat van de deelneming CultuurCollege V.O.F.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is sinds 2013 van kracht en heeft als doel om bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector tegen te gaan. Topfunctionarissen zijn bestuurders en leden van de raad van toezicht of commissarissen.

Bezoldiging topfunctionarissen 2017

Naam	M.F.M. Wingens	E. Tonckens
Functie(s)	Algemeen Directeur	Directeur Bedrijfsvoering
Duur dienstverband in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning	€ 83.339	€ 63.876
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.472	€ 12.741
Totaal bezoldiging	€ 99.811	€ 76.617
Toepasselijk WNT-maximum	€ 181.000	€ 181.000
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Beloning 2016	€ 94.111	€ 71.049

Naam	F. Baron van Verschuer	S.A.B.D. Gosselt	D. Chargois
Functie(s)	Voorzitter Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Duur dienstverband in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging			
Beloning	€ -	€ 1.500	€ -
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ -	€ -	€ -
Totaal bezoldiging	€ -	€ 1.500	
Toepasselijk WNT-maximum	€ 27.150	€ 18.100	€ 18.100
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloning 2016	€ -	€ 1.500	€ -

7. RISICOPARAGRAAF

In deze risicoparagraaf worden verschillende financiële ontwikkelingen en risico's nader toegelicht.

1. Provincie.

De kosten voor de bedrijfsactiviteiten zijn, na de herstructurering vanaf 2011, binnen de subsidie van de Provincie Gelderland gebleven. De basisstructuur van de organisatie voor de opgedragen taken is in stand gehouden. De combinatie van gesubsidieerde basistaak met cultureel ondernemerschap is gecompliceerd. Teneinde de continuïteit van de Stichting te waarborgen is een weerstandsvermogen dat door de provincie is gemaximeerd op 10% van de boekjaarsubsidie, in de ogen van de Raad van Bestuur onvoldoende. Uit opbrengsten derden is een extra algemene reserve opgebouwd, om dit risico beter te kunnen ondervangen.

2. Exploitatie

De organisatie werkt met een klein team van erfgoed specialisten die een zorgvuldige band opbouwen met de directe klanten: de erfgoedorganisaties die lid zijn van de coöperatie. Voor het uitvoeren van extra ondernemende opdrachten wordt geregeld een beroep gedaan op freelancers. Door langdurige ziekte, vertrek van medewerkers of het weglekken van kennis naar freelancers kan de advieskwaliteit en toegevoegde waarde voor de klanten minder duidelijk worden en het imago verslechteren. Innovatie en organisatieontwikkeling verdienen speciale aandacht t.b.v. de continuïteit van de organisatie.

3. CultuurCollege V.O.F.

Erfgoed Gelderland heeft een deelneming van 30% in het CultuurCollege. Na een transitieperiode werd verwacht dat de V.O.F. in 2017 financieel zelfstandig verder kan. Het jaarplan en de begroting voor 2017 van het CultuurCollege waren optimistisch en ambitieus, en daardoor vol met risico's. Bij een voortduren van het tekort op de exploitatie, zoals in 2017, wordt de V.O.F. in haar voortbestaan bedreigd.

4. Wet- en regelgeving

Als gevolg van onduidelijkheid over of onbekendheid met (wijzigingen in fiscale en Europese) regelgeving in de culturele sector, bestaat de kans dat achteraf naheffingen en boetes opgelegd worden. Dit kan vergaande gevolgen hebben voor de exploitatie en kan leiden tot drastische beheersmaatregelen.

8. OVERIGE GEGEVENS

Resultaatbestemming.

Overeenkomstig het bestuursbesluit is het negatieve jaarresultaat ad. € 32.327 verrekend met de reserves. Het negatieve bedrijfsresultaat van € 20.149 wordt in mindering gebracht op de egaliseringsreserve Provincie Gelderland. Het saldo van het resultaat op projecten derden ad. € 778 negatief en het negatieve resultaat deelnemingen ad. € 11.400, t.w. € 12.178, wordt in mindering gebracht op de algemene reserve.

Controleverklaring accountant

BIJLAGE 4: Nevenfuncties**Raad van Toezicht:**F.J.A. Baron van Verschuer:

Voorzitter Kerkenraad en Kerkrentmeesters PKN Beesd
Lid Sint Nicolaï Broederschap
Voorzitter RvT Erfgoed Gelderland
Voorzitter Coöperatie Erfgoed Gelderland
Voorzitter Nederlands Jachtmuseum Kasteel Doorwerth
Voorzitter Museum voor Historische Landbouw techniek
Voorzitter Stichting Restauratie St Pieters kerk
Voorzitter St Particulier Erfgoed
Voorzitter Raad van Commissarissen Scholtenzathe BV
Commissaris Houdster Mij. Griendtsveen
Voorzitter selectie cie. CDA Gemeenteraad West Betuwe
Curator Koninklijk Weeshuis te Buren
Intendant Stichting IJsselviert
Bestuurslid Bosch van Rosenthal Stichting
Bestuurslid Landgoed Beekzicht
Bestuurslid AM van Verschuer Stichting
Bestuurslid St. Petrus van Suyren
Lid Task Force Multifunctionele Landbouw van het Ministerie van LNV
Penningmeester Vereniging Gelijkberechting Particulieren VGG
Dutch representative of the European Friends of the Countryside

Mr. S.A.B.D. Gosselt:

Vice-voorzitter Raad van Toezicht Scholengroep Over- en Midden-Betuwe
Lid RvT Erfgoed Gelderland

D. Chargois:

Voorzitter SAZA Topsporthal Doetinchem
Voorzitter Openbaar Vervoer & Speelgoed Museum Doetinchem
Lid Raad van Commissarissen schouwburg Amphion in Doetinchem
Voorzitter Parkmanagement organisaties Wijnbergen en A-18 in Doetinchem
Lid bestuur Prins Bernhard Cultuur Fonds Gelderland
Lid RvT Erfgoed Gelderland

Raad van Bestuur:Dr. M.F.M. Wingens:

Secretaris-penningmeester Stichting Versterking Herinnering WO2 Gelderland (WO2GLD)
Voorzitter Stichting Romeinse Limes Nederland
Voorzitter bestuur Gelderse Archaeologische Stichting
Lid commissie van toezicht bijzondere leeropdracht Gelderse geschiedenis
Lid commissie Ruimtelijke Ordening van de Vereniging Bosch en Duin
Bestuurslid Stichting Rudolf Julius Hijman, Arnhem

Mw. E. Tonckens

Secretaris Stichting Tonckens' Graven